

Список використаних джерел

1. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К. : Академвидав, 2006. 352 с. URL: https://pidruchniki.com/70173/pedagogika/otsinyuvannya_rezultativ_navchalno-piznavalnoyi_diyalnosti_studentiv (дата звернення 28.04.2020).
2. Левченко Я. С., Волинец Л. Н. Проблемы высшей школы глазами студентов. *Monografia pokonferencyjna*, 2019. 116 с. URL: http://конференция.com.ua/files/91_s.pdf (дата звернення 11.05.2020)
3. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37–38, ст. 2004. Ст. 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 03.05.2020).
4. Сисоева С., Кристопчук Т. Освітні системи країн Європейського Союзу : Загальна характеристика: навч. посіб. Рівне : Овід, 2012. 352 с.
5. Deepti Mani, Stefan Trines. Education in South Korea. October 16, 2018. URL: <https://wenr.wes.org/2018/10/education-in-south-korea> (дата звернення 28.04.2020).

Тройчук Н. О., здобувач вищої освіти,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна

Науковий керівник – **Кушнір Ю. В.**, канд. пед. наук, доц.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна

ВПЛИВ VUCA-СВІТУ НА УСПІШНУ АДАПТАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ СЬОГОДЕННЯ

З розвитком цивілізації вимоги до особистості збільшуються та стають більш ускладненими та різноманітними. У часи космогенної цивілізації, що охоплювала стародавнє суспільство в епоху середньовіччя, для людини існувала єдина система пріоритетів – це її рід, сім'я або соціальний клас.

Техногенна цивілізація внесла свої всесвітньо-історичні корективи, які вплинули на формування нової системи цінностей. На одному з найвищих місць в ієрархії цінностей виявляється автономія особистості. Особистість перебуває в діяльнісному відношенні до світу. Діяльність – це функціональний засіб досягнення соціально-технологічних цілей, направлена на отримання необхідних для себе благ, задоволення своїх потреб. Отже, сучасна особистість постала перед необхідністю справлятися з усе більшою кількістю завдань, пов'язаних з ускладненням соціальних відносин, з регуляцією соціальних ролей, в яких сама і виступає.

Розкриємо поняття особистості, розглянуте в дослідженнях психологічної науки в працях К. Роджерса. Можна зазначити, що особистість має два протилежні типи: «повноцінно функціонуюча особистість» та «неприспосована особистість». Першу характеризує схильність до екзистенційного способу життя (гнучкість, адаптивність, спонтанність, індуктивне мислення), довіра на рівні організму (інтуїтивний спосіб життя, впевненість у собі), емпірична свобода (суб'єктивне відчуття свободи) і креативність (схильність до створення нових і ефективних ідей та речей). Другий тип має умовні цінності, поведінка обтяжена захисними механізмами, відчуває себе більш керованим, ніж вільним, швидше конформним, ніж творчим [1].

Метою цієї статті є дослідження адаптації особистості до нашого часу, який має назву VUCA-світ [2] та є диспропорцією вимог із вибором пріоритетів для виживання і відсутністю гарантій стабільності. Абревіатура VUCA є новою, але вже описана в літературі, складена з перших літер чотирьох слів: Volatility – динамічність, скороминучість, непередбачуваність, нестабільність; Uncertainty – невизначеність; Complexity – складність, заплутаність; Ambiguity – неясність, неоднозначність.

Особистість сьогодення, бажаючи підвищення якості життя, в біганні за успіхом та кар'єрою має все частіше емоційне розчарування – фрустрацію. Фрустрація, у свою чергу, порушує психологічне благополуччя, психологічну та соціальну адаптацію до реальних подій.

Ефективність адаптації залежить від того, наскільки особистість адекватно сприймає себе і свої соціальні зв'язки. Неефективну адаптацію позначають терміном «дезадаптація». Це повна ізоляція живого організму від зовнішнього середовища, дезадаптація рівносильна загибелі. Тому, досягаючи внутрішньої рівноваги, людина має одночасно пристосовуватися до оточуючих умов, в яких вона знаходиться. Саме це явище і визначає зміст поняття «адаптація».

Для людства характерною є тенденція рухатись у напрямку до незалежності, до соціальної відповідальності, креативності і зрілості. Кожна окрема людина має адаптуватися до цих тенденцій і до розуміння справжньої природи людини, реалізуючи кращі сторони своєї особистості у спілкуванні. Невідповідність тенденціям формує погану психологічну адаптацію, ці особистості мають низький рівень самоактуалізації, майже не здатні до самосприйняття, тривожні, емоційно нестабільні і невротичні. Вони незадоволені собою, не здатні сприйняти себе і, відповідно, не можуть сприйняти інших, незадоволені життям і всіма оточуючими людьми. Нелюбов до себе супроводжується істотною ворожістю до інших, тобто ставлення до себе позначається на ставленні до інших, що спричиняє дезадаптацію [3].

Задля дослідження впливу VUCA-світу на успішну адаптацію особистості сьогодення батькам вихованців ССШ фонду «Реал Мадрид» було запропоновано пройти он-лайн опитування через гугл-форму. Так сформовано вибірку з 20 осіб (10 – чоловіки, 10 – жінки, віком від 30 років до 40 років, соціальний статус – малозабезпечені родини). Діагностичним інструментом обрано методику соціально-психологічної адаптації Роджерса – Даймонда, що досліджує особливості особистості і ступені соціально-психологічної адаптації до нового середовища, умов та правил поведінки.

За результатами дослідження виявлені такі показники соціально-психологічної адаптації особистості: адаптивність виражена на 70,1 %, дезадаптивність – 29,9 %; прийняття себе – 73,4 %, неприйняття себе – 26,6 %; прийняття інших – 69,24 %, неприйняття інших – 30,76 %; емоційний комфорт – 68,22 %, емоційний дискомфорт – 31,78 %; внутрішній контроль – 73,09 %, зовнішній контроль – 26,94 %; потяг до доміантності – 50,2 %, відомість – 49,8 %.

Оперуючи наведеними даними, можна окреслити наступну зону проблеми соціально-психологічної адаптації: найвищим показником адаптації є прийняття себе, найнижчим – потяг до доміантності. Це характеризує особистість сьогодення як впевнену, рішучу та наполегливу, яка нестримно досягає поставленої мети.

Зоною проблеми дезадаптації виступає сприйняття або неприйняття себе. Це свідчить про слабку резистентність особистості до сугестії, слабку розвинуто вольову сферу, відсутність або несформованість критичного мислення.

Особистість сьогодення належить до типу «повноцінно функціонуючої», що зі свого боку дає можливість успішно адаптуватися до VUCA-світу, до його мінливого інформаційного потоку, такого, яким цей світ є саме сьогодні, до подальших кардинальних змін. Дезадаптація свідчить про ризик формування «неприспосованої особистості», яка більше керована, ніж вільна, через збільшення показників відомості та неприйняття себе.

VUCA-світ – це нові умови, де традиційні стратегії адаптації схильні до поступової руйнації. Детальніше вивчення його є цікавим та перспективним для пізнання решти актуальних проблем особистості сьогодення. Особливістю подальшого дослідження є формування авторського опитувальника, розбудова тренінгів лідерства, на основі моделі VUCA-світу для формування розвитку критичного мислення.

Список використаних джерел

1. Маклаков А. Г. Общая психология: учебник для вузов. СПб : Питер, 2014. 500 с.

2. Цимбал І. В., Жовтун А. А., Ліманська О. Л. Світ VUCA як сучасний контекст інформаційних і суспільно-політичних змін. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2015. Вип. 17. С. 43–47 URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/22608> (дата звернення 19.05.2020).
3. Ніколаєнко С. І, Ніколаєнко О. С. Поняття адаптації в різних напрямках психології. *Світогляд–Філософія–Релігія: Збірник наукових праць*. Суми, 2012. Вип. 2. С. 68–77 URL: <https://goo.su/16ua> (дата звернення 17.05. 2020).

Федорчук Т. С., здобувач вищої освіти,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
 Україна
 Науковий керівник – **Кушнір Ю. В.**, канд. пед. наук, доц.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
 Україна

ПРОБЛЕМА НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Проблема мотивації навчання завжди була актуальною в психолого-педагогічній літературі. Як відомо, зміст навчання, його значущість є підґрунтям мотиваційної сфери. Від змісту навчання залежить спрямованість, тобто мотиви навчання. Перед сучасним викладачем передусім стоїть завдання задіяти в навчанні ті ресурси, які пробуджуватимуть і підтримуватимуть у студентів інтерес до пізнання нового. У цих умовах важливого значення набуває мотивація як важливий компонент освіти. Від мотивації студента залежить його успішність, глибина і міцність знань, бажання і здатність навчатися протягом усього життя. А це важливо, адже, згідно з сучасними дослідженнями, результати діяльності людини тільки на 20 % залежать від інтелекту, а на 70–80 % – від мотивації.

Проблема мотивації до навчання є однією з центральних у педагогічній психології, оскільки як результат, так і процес навчання багато в чому залежать від залучення до процесу навчання, інтересу окремих студентів[1, 2]. Експериментально було продемонстровано, що позитивна професійна мотивація може бути фактором компенсації відсутності спеціальних навичок, а негативна мотивація не заповнюється навіть високим рівнем їх розвитку[3]. За даними Р. Стернберга, який вивчав можливість прогнозування успіху в різних видах діяльності (навчальній, професійній) за допомогою тестування інтелекту, мотивація є кращим прогнозом успіху, ніж інтелект. Він пов'язував це з тим, що